

Prosedyre for håndtering av dødfisk, svimere og ensilasje - Matfisk

Versjon: 30

Dokumentansvarlig: Evy Marita Røymo

Godkjenner: Truls Hansen

Sist revidert: 18/11/2021

Dokumentnummer: 289

Formål

Sørge for å redusere smittepress ved regelmessig opptak av dødfisk og svimere, både laks og rognkjeks. Gjennom opptak og registrering vurderes helsetilstand. Sørg for velferdsmessig rett behandling ved opptak av svimere og villfisk. Unngå forurensning. Registrere svinn. Sikre best mulig gjenvinning av avfallet. Sikre varsling internt og til Mattilsynet ved forøket dødelighet og mistanke om sykdom.

Verneutstyr

Verneutstyr skal brukes i henhold til Instruks for bruk av verneutstyr (Dok. 82), og sikkerhetsdatablad for kjemikalier som brukes.

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring ved regelmessig overvåking av dødelighet:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Regelmessig overvåking av dødelighet	Driftsleder	Daglig	Fisk som er levende skal håndteres skånsomt. Svimere og villfisk som tas ut skal håndteres med glatte hansker, og skal avlives med en overdose av Benzoak, Finquel eller AquiS, eller ved slag i hodet og deretter bløgging. Det er ikke tillatt å bruke høtt/klepp på levende fisk. ➤ For velferdsmessig avlivning av rognkjeks kan det være en fordel å bruke mer en dobbel dose bedøvelse som på laks. Det er viktig at rognkjeks ligger i tilstrekkelig tid, og at den går direkte fra behandlings-kar til ensilering uten å ligge i luft eller at det tilføres nytt vann. Registrering av dødelighet og årsak i Fishtalk (se under registreringer). Obs! Når det ikke er mulig å utføre daglig røkting og fjerning av dødfisk (f.eks. ved uvær) skal lokaliteter som har undervannskamera bruke disse for å kontrollere dødfiskhåven. Husk da å huke av for «har sjekket dødelighet» i Fish Talk.
Bruk av lift-up	Driftsleder	Daglig Ved behov for ekstra ensilasje-kapasitet	Montering og bruk av lift-up skal gjøres i henhold til brukermanual. Sjekkliste for bruk av lift-up [1237] skal benyttes ved montering og demontering av lift-up for anlegg som har dette, eller dersom det tas i bruk som ekstra ensileringskapasitet ved høy dødelighet.

Hygiene	Driftsleder	Daglig	Hver merd skal ha en separat håv til å håve dødfisk og svimere. Linnet i håven skal være tilpasset størrelse på fisken; dvs smoltnøter/kombinøter= smoltlin i håv. Renhold skal utføres i henhold til Renholdsplan ensilasje og dødfiskutstyr (Dok. 374) og Renholdsplan båt (Dok. 373). Dødfisk-stamp, håver og annet utstyr som blir benyttet ved dødfiskhåndtering, skal vaskes og desinfiseres etter bruk. Båten rengjøres etter dødfisktømming / plukking. Det bør være lengst mulig avstand fra dødfiskkar og fôrsekker/annet utstyr.

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring – Ensilasje og ensilasjeanlegg:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Kverning, ensilering, lagring	Driftsleder	Daglig	Fisk skal kvernes og ensileres omgående. Fisken skal kvernes godt med tilsetning av maursyre, dosering 2-3 %. Alle partikler skal være under 5 mm. pH på ensilasjen skal undersøkes og være 3,5-3,7. pH måles jevnlig og ved overføring fra kvern til stortank. Utstyr som benyttes til måling av pH må kalibreres regelmessig for å sikre at målingene blir korrekte. Alternativt kan pH-strips benyttes. Ensilasjen skal sirkuleres (rolig) en gang per døgn, slik at best mulig kvalitet oppnås. Når høy lufttemperatur fylles ikke tankene mer enn 80%. Alle tanker og beholdere med ensilasje skal være merket med følgende tekst: "kategori 2- ikke til fôr". Merkingen skal være godt synlig for båt/bil som henter ensilasjen. Forhåndsgodkjent maursyre (av mottaker) iblandet avtalt antioksidant skal tilsettes ensilasjen. Andre stoff skal ikke brukes med mindre dette er skriftlig avtalt med mottaker på forhånd. Dersom ensilasjen koker skal Antiboil tilsettes max opp til 1%. Koking og tilsetting av Antiboil anses som avvik og skal registreres som intern hendelse i Intalex.
Levering av ensilasje	Driftsleder	Når ensilasje-lager-tanken nærmer seg full	Bestill tømming innen rimelig frist (senest 5 dager før behov). - pH skal være 3,5-3,7 ved avhenting - total flyktig Nitrogen skal ikke overstige 60 mg/100g vare (4,5%). Ensilasjemottaker skal varsles når man vet at ensilasjen ikke er innenfor de rette verdiene. Ensilasjen som er kategori 2 skal leveres til godkjent mottak. Leveringen skal dokumenteres med handelsdokument som arkiveres på lokaliteten. Handelsdokument skal signeres av avsender, før ensilasjen forlater lokaliteten.
Bestilling av ensileringsveske	Driftsleder	Ved behov.	Mottaker av ensilasje leverer syre når fartøy henter ensilasje på lokalitet. Bestilling av syre blir gjort når det bestilles henting av ensilasje.

Hygiene	Driftsleder	I henhold til rhp. (Dok. 374)	Renhold skal utføres i henhold til Renholdsplan ensilasje og dødfiskutstyr (Dok. 374)

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring ved forøket dødelighet/mistanke om sykdom i anlegget:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Forøket dødelighet	Driftsleder	Ved intern hendelse (eks. mistanke om sykdom i anlegget, etter avlusning, eller håndtering, etter utsett etc.)	Ved forøket dødelighet røktes død fisk oftere enn 1 gang per dag. Røktes så mange ganger som skal til for å få kontroll på dødfisk og svimere. Varsle relevant personell (se beskrivelse under). Ved akutte hendelser eller mistanke om ILA, PD eller BKD henvises til: Beredskapsplan for Cermaq Norway (Dok. 1154) Ved vedvarende høy dødelighet eller kompromittert fiskevelferd henvises til: Prosedyre for ivaretagelse av fiskevelferd og -helse i Cermaq Norway.
Forøket dødelighet Fisk <500 gram.	Driftsleder	Ukentlig: Ved dødelighet >0,35 % pr merd	Varsle relevant personell (se beskrivelse under om varsling). Opprettelse av internhendelse i Intalex. <i>NB! En hendelse = et avvik.</i>
Forøket dødelighet Fisk >500 gram.		Ukentlig: Ved dødelighet >0,18 % pr merd	Verdiene gjelder ved forøket dødelighet på laks. Ved forøket dødelighet på rognkjeks, se prosedyre dok. 293

Varsling ved forøket dødelighet/mistanke om sykdom i anlegget:

Fiskehelse, Leder sjø Nordland /produksjonsleder Finnmark og Mattilsynet skal varsles umiddelbart ved:

- Uavklart forøket dødelighet
- Mistanke om sykdom på liste 1, 2 eller 3 i hht. Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr
- Forhold som har medført vesentlige velferdsmessige konsekvenser for fisken (f.eks. sykdom, skade og svikt).

Regionsansvarlig Fiskehelse	
- Nordland (Karl Fredrik Ottem), skal ha varsel for NL.	919 19 747
- Finnmark (Elisabeth Ann Myklebust), skal ha varsel for FM.	480 82 122
Leder fiskehelse Karl Fredrik Ottem	919 19 747
Leder sjø Nordland	990 13 998
Produksjonsleder Finnmark	959 83 799
Mattilsynet	22 40 00 00

Ved vedvarende forøket dødelighet skal ny helsekontroll gjennomføres innen 14 dager med mindre årsaksforhold er entydig og avklart. I slike tilfeller skal helsesituasjonen i hele anlegget vurderes. Mattilsynet holdes orientert. Henvises til Prosedyre for ivaretagelse av fiskevelferd og -helse i Cermaq Norway (Dok. 1210). All varsling til Mattilsynet skal skje via Altinn sin skjemabaserte tjeneste evt til postmottak@mattilsynet.no, av fiskehelsepersonell eller Leder sjø Nordland/Produksjonsleder Finnmark. Driftsleder og andre relevante personer skal ha beskjed når varsling er gjennomført.

Ofte er ikke rotårsak eller omfang av en hendelse umiddelbart avklart. Varslingen til Mattilsynet kan da virke ufullstendig, men det er likevel viktig at varslingen blir utført. Den umiddelbare varslingen følges deretter opp med ytterligere orientering til Mattilsynet etter hvert som omfang av hendelsen er avklart, og rotårsak identifisert.

Varslet skal inneholde:

- Hvilke anlegg det gjelder.
- Omfang av dødelighet (tall i antall eller %).
- Mulig rotårsak (smittsom sykdom, driftsuhell, annet).
- Opplysninger om utført helsekontroll, helserapport og/eller prøvesvar.
- Eventuelle tiltak.

Registreringer (Se også Oversikt journalføring – Matfisk, dok. 276)

- Antall dødfisk og dødelighetsårsak skal registreres i Fishtalk (se Dødfiskveileder). Det skal skilles mellom fisk som ble plukket ut som svimere og fisk som var død ved opphenting.
- Oversikt over mengde ensilasje levert fra anlegget registreres i Ensilasjeregister i mappe tilhørende hver lokalitet:
Finnmark: U/Produksjon/Matfisk/Matfisk Finnmark/Lokalitet/Ensilasjeregister
Nordland: U/Produksjon/Matfisk/Brukerhåndbøker Nordland/Lokalitet/Ensilasjeregister.
Handelsdokumentene nummereres fortløpende (i filnavn) og lagres i kronologisk rekkefølge i Ensilasjeregisteret.
- Levering av ensilasje med annen pH enn definert i avtale og/eller kadaveriøs kvalitet skal registreres som internhendelse i Intelex.
- pH i ensilasje skal registreres regelmessig, pH utenfor grenseverdi registreres som intern hendelse i Intelex

Ved forøket dødelighet (KUN ved presisering fra fiskehelse og/eller produksjonsledelse) skal uttak registreres som destruksjon i Fishtalk:

- Er det gjennomført et daglig uttak av mer enn 50 svimere med ei snittvekt på over 1kg fra en merd, så skal det registreres som destruksjon i Fishtalk.
- Er det gjennomført et daglig uttak av mer enn 100 svimere med ei snittvekt på under 1kg fra en merd, så skal det registreres som destruksjon i Fishtalk.

En dødelighetshendelse registreres som en intern hendelse. Dvs. at man ikke oppretter nye avvik på samme hendelse/situasjon/dødelighetsepisode. I tilfeller der årsakssammenhengen umiddelbart ikke lar seg identifisere må avviket analyseres av fiskehelsepersonell for identifisering av rotårsak. Dette kan medføre behov for flere helsekontroller og prøveuttak.

Brudd på grenseverdier og rutiner som beskrevet i denne prosedyre skal registreres og behandles i Intelex i henhold til Prosedyre for registrering og behandling av HS hendelser og interne hendelser (Dok. 364).